

Sygn. akt II UK 110/19

POSTANOWIENIE

Dnia 30 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z wniosku U. D. oraz Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej N. w G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.
o ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 30 czerwca 2020 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej N. w G. od
wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 11 grudnia 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. decyzją z dnia 19 marca 2015 r. stwierdził, że z tytułu świadczonej pracy na podstawie umów o świadczenie usług, do których zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące umów zlecenia u płatnika składek RSP N. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu.

Wyrokiem z dnia 13 lutego 2018 r., sygn. akt IV U (...) Sąd Okręgowy w T. oddalił odwołania w połączonych sprawach IV U (...) i IV U (...). Zdaniem Sądu, analiza stanu faktycznego sprawy pozwala przyjąć, iż w sprawie doszło do obejścia przepisów prawa. Płatnik składek (RSP „N.” w G. mimo że obiektywnie miał taką możliwość, nie był zainteresowany prawidłowością zawarcia umów, ograniczając się wyłącznie do nadania im zewnętrznie prawidłowej postaci i przykładając wagę

jedynie do ekonomicznych aspektów takiej umowy. Ubezpieczeni z kolei, z różnych względów nie przeciwstawiali się narzuconemu rodzajowi zawartych umów. W oparciu o powołane w wyroku przepisy prawa Sąd Okręgowy stwierdził, że ubezpieczona podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu umów o świadczenie usług, nieregulowanych innymi przepisami, do których stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące zlecenia, zawartych z RSP „N.” w G. – w okresach ich obowiązywania oraz z podstawą wymiaru składek odpowiadającą wysokości przychodu, jakie ubezpieczona osiągnęła za wykonanie umów. Jako okresy obowiązywania spornych umów Sąd przyjął w każdym przypadku przedziały czasu wskazane w każdej z nich, tzn. datę zawarcia oraz datę, którą strony określiły jako ostateczny termin wykonania „dzieła”, czyli termin, do którego strony wiązała przedmiotowa umowa.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 11 listopada 2018 r., sygn. akt III AUa (...) oddalił apelację płatnika składek. Sąd ten wskazał, że biorąc pod uwagę przedmiot działalności odwołującej oraz przedmiot umów zawartych z U. D. Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko Sądu Okręgowego, że celem zawartych umów było staranne wykonanie określonych czynności w określonym czasie, co jednakowoż nie prowadziło do powstania dzieła, w rozumieniu art. 627 k.c. Zebranie bowiem owoców czy też obranie cebuli w określonym czasie, które sprowadzało się faktycznie do wykonania tysięcy powtarzalnych manualnych czynności, nie może być utożsamiane z realizacją umowy rezultatu.

We wniosku z 6 lutego 2019 r. o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania płatnik składek RSP „N.” w G. zaskarża wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z 11 grudnia 2018 r., sygn. akt III AUa (...) w całości, a w sprawie zarzuca naruszenie przepisów prawa materialnego, czyli art. 734 k.c., art. 750 k.c., art. 627 k.c. w związku z art. 628 k.c. oraz art. 65 § 1 i § 2 k.c. w związku z art. 627 k.c. poprzez ich błędną wykładnię, naruszenie art. 8 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej poprzez ich błędną wykładnię, naruszenie art. 353¹ k.c. w związku z art. 627 k.c. poprzez naruszenie zasady swobody umów, naruszenie art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez ich błędną wykładnię oraz naruszenie art. 2 Konstytucji RP w związku z art. 83 ust. 1 pkt 1 i pkt 3 w

związku z art. 38 ust. 1, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. a i c oraz art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 2, art. 18 ust. 1 i ust. 3, art. 20 ust. 1, art. 36 ust. 1, 2, 4 i 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1 i 6 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych i w związku z art. 353¹, art. 627, art. 734 § 1 k.c. poprzez ich błędne przyjęcie i zastosowanie.

Skarżąca RSP stwierdziła, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Zdaniem Skarżącej, istotnym zagadnieniem prawnym jest wyjaśnienie, czy przepisy, w oparciu o które ZUS wydał zaskarżoną decyzję w przedmiotowej sprawie stanowią podstawę kompetencyjną dla organu rentowego i tym samym dają organowi rentowemu uprawnienie do ingerowania w treść umowy stron, zawartej zgodnie z ich wolą, a także czy dają podstawę unieważnienia zawartej przez strony umowy o dzieło. Ponadto istotnym zagadnieniem prawnym jest wyjaśnienie, czy ZUS może w świetle ustawy systemowej stosować kodeks cywilny i wywodzone z niego koncepcje nieważności czynności prawnych. Ponadto, na potwierdzenie swoich racji skarżąca przytacza poglądy orzecznictwa, które w Jej ocenie są rozbieżne w podobnych sprawach i stąd wymagają wykładni.

Skarżąca wnosi o uchylenie zaskarżonego orzeczenia Sądu drugiej instancji w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w innym składzie, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty, zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz skarżącej RSP „N.” w G. kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych i rozpoznanie sprawy również pod nieobecność pełnomocnika skarżącego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność

postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Ponadto, zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien zatem wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego.

W rozpoznawanej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz potrzeby wykładni przepisów. Nie można jednak uznać, że skarżąca RSP wykazała istnienie tych przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania.

Powołując się na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Skarżąca powinna mieć na uwadze, że wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja

2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz.158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Ponadto przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez

odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538). Ponadto twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467 i z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Na podstawie powyższych wywodów stwierdzić należy, że przedstawione w skardze kasacyjnej „zagadnienie prawne” nie spełnia wymogów przewidzianych dla tej przesłanki przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Przedstawione w obu pytaniach kwestie zostały bowiem sformułowane w sposób ogólny oraz w żaden sposób nie przyczyniają się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego, gdyż koncentrują się na próbach przeforsowania przez skarżącego konkretnego rozstrzygnięcia w jego indywidualnej sprawie. W sprawie również nie występuje potrzeba dokonywania wykładni wskazanych w skardze przepisów.

Za wyrokiem Sądu Najwyższego z 10 lipca 2014 r. w sprawie II UK 454/13 należy wskazać, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który stwierdza podleganie ubezpieczeniu społecznemu, może – bez względu na nazwę umowy i jej postanowienia wskazujące na charakter stosunku prawnego, którym strony zamierzały się poddać - ustalić rzeczywisty jego charakter i istniejący tytuł ubezpieczenia. Ustalenie, że między stronami umowy o dzieło zachodzą stosunki polegające na wykonywaniu za wynagrodzeniem usług odpowiadającym umowom nazwanym, zdefiniowanym w art. 734 k.c. i art. 758 k.c. lub właściwym umowom, do których – stosownie do art. 750 k.c. stosuje się przepisy o zleceniu, nakazuje wydanie decyzji na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 i pkt 3 z zastosowaniem art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 13 pkt 2 ustawy systemowej. Dla oceny, że zawarto umowę o dzieło, nazywaną również umową o „rezultat usługi” – co odróżnia ją od umowy o świadczenie usług, której przedmiotem jest sama usługa polegająca na wykonywaniu określonych czynności (szeregu powtarzających się czynności), bez względu na to, jaki rezultat czynność ta przyniesie – konieczne jest, aby działania

przyjmującego zamówienie doprowadziły w przyszłości do konkretnego, indywidualnie oznaczonego rezultatu (wyrok Sądu Najwyższego z 12 sierpnia 2015 r., I UK 389/14, LEX nr 1816587, wyrok Sądu Najwyższego z 4 lipca 2013 r., II UK 402/12, LEX nr 1350308). Jeżeli zatem umowa przynosi konkretny rezultat w niej oznaczony, to tylko ten rezultat, a nie czynności do niego prowadzące, stanowi przedmiot umowy stron (wyrok Sądu Najwyższego z 18 września 2013 r., II UK 39/13, LEX nr 1378531). Ponadto zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, *przedmiotem spornych umów cywilnoprawnych nie było osiągnięcie konkretnego rezultatu, ale samo wykonywanie określonych czynności polegających na zbiorze warzyw i owoców, a ponadto umowy te nie posiadały – podstawowej dla scharakteryzowanej w art. 627 k.c. umowy o dzieło – cechy odpowiedzialności za rezultat (wady dzieła), a były w istocie umowami starannego działania* (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2018 r., II UK 315/17, z dnia 29 sierpnia 2018 r., II UK 435/17 i z dnia 2 czerwca 2020 r., II UK 111/19 wydanych w sprawach między tymi samymi stronami, a więc odwołującym się płatnikiem składek i organem rentowym w tożsamyh stanach faktycznych).

Z powyższych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jako w sentencji.